Raadsvoorstel

Collegeverg. d.d.	: 16 april 2024
Registratiekenmerk	: 202396541
Gemeentebladnr.	: 2024/26
Afdeling opsteller	: Maatschappelijke ontwikkeling
Bereikbaar onder	:
Portefeuillehouder	: Merle Brüning
Raadsvergadering d.d.	: 4 juni 2024
Uiterlijke datum	: Niet van toepassing

Aan de raad,

1. Onderwerp

Jaarstukken 2023 en de Programmabegroting 2025 e.v. van ISD BOL

2. Uitgangssituatie (WAAROM?)

a. Aanleiding

De uitvoering van de Participatiewet en aanverwante wetten is door de gemeenten Brunssum en Landgraaf, opgedragen aan de Intergemeentelijke Sociale Dienst ISD BOL.
Conform de Gemeenschappelijke Regeling (GR) ISD BOL heeft Gemeente Brunssum de Jaarstukken ISD BOL 2023 op 18 maart en de Programmabegroting ISD BOL 2025 e.v. op 18 maart 2024 ontvangen.

b. Huidige situatie/probleemstelling

ISD BOL Jaarstukken 2023

De jaarrekening en het jaarverslag zijn conform artikel 24 van de Gemeenschappelijke Regeling ISD BOL (GR) tot stand gekomen. Door de accountant is een verslag afgegeven zoals omschreven in artikel 24, lid 1 van de GR. De accountantsverklaring maakt integraal onderdeel uit van de jaarrekening. Conform artikel 24, lid 4 van de GR kan de gemeenteraad binnen 8 weken, nadat de jaarrekening is toegezonden daartegen schriftelijk bezwaar indienen bij het Algemeen Bestuur van ISD BOL. De definitieve vaststelling van de jaarstukken zal samen met de behandeling van eventuele bezwaren van de deelnemende gemeenten, worden geagendeerd voor de AB-vergadering op 27 juni 2024.

Programmabegroting ISD BOL 2024 e.v.

Op grond van artikel 21, lid 1 van de Gemeenschappelijke regeling van ISD BOL dient het Dagelijks Bestuur u de opgestelde ontwerpbegroting voor het komende kalenderjaar vóór 1 april toe te zenden. Op grond van lid 3 van genoemd artikel kunnen de raden van de deelnemende gemeenten binnen 8 weken na toezending van de ontwerpbegroting hun gevoelen daarover doen blijken. De zienswijzen van de deelnemende gemeenten zullen worden aangeboden aan het Algemeen Bestuur van ISD BOL in haar vergadering van 27 juni 2024 ter definitieve vaststelling van de Begroting 2025 e.v..

In de jaarstukken 2023 ISD BOL wordt beleidsmatig en financieel verslag gedaan van het boekjaar 2023. De jaarstukken betreffen: het jaarverslag 2023 en de jaarrekening 2023.
In de begroting 2025 e.v. wordt met name op financieel terrein vooruit gekeken naar 2025 en verder.

3. Gewenste situatie (WAT?

Gewenste situatie

a. Wat willen we bereiken

Kennis te nemen van de ISD BOL Jaarstukken 2023 en de Programmabegroting 2025 e.v. en ten aanzien van deze stukken geen bezwaar te maken, maar wél een zienswijze af te geven.

b. Kaders

Algemene beleidskaders (landelijk/ provinciaal/ lokaal)
- Participatiewet;
- Gemeentewet;
- Wet gemeenschappelijke regelingen;
- Gemeenschappelijke Regeling ISD BOL.

c. Argumenten en overwegingen
In deze paragraaf zal voor de jaarstukken 2023 en de Begroting 2025 e.v. worden ingegaan op de algemene ontwikkelingen, klantaantallen, maatschappelijke participatie en budgetten.
De vertaling naar de financiële consequenties voor Gemeente Brunssum wordt gemaakt in onderdeel 4b.

3.c.1. ISD BOL Jaarstukken 2023

Landelijke ontwikkelingen
Na de twee coronajaren waren er in 2023 geen 'coronabeperkingen' meer op de arbeidsmarkt. De krapte op de arbeidsmarkt bleef geheel 2023 voortduren. Niet alleen landelijk zichtbaar, maar ook regionaal en zelfs lokaal.
In de prognose van het CPB (september 2023) werd voor de ontwikkeling van het bijstandsvolume uitgegaan van een gemiddeld aantal bijstandsuitkeringen van 336.000 voor 2023. Een daling van 5.000 bijstandsuitkeringen ten opzichte van 2022. Deze daling komt voornamelijk door de daling van de werkloze beroepsbevolking in 2022. Dit werkt vertraagd door op het bijstandsvolume. Door het CPB wordt voor 2024 de verwachting uitgesproken dat het aantal bijstandsuitkeringen in 2024 stijgt naar een niveau van 346 duizend uitkeringen.

De economische onzekerheid door de oorlog in Oekraïne duurt voort en met name de industrie wordt hierdoor beïnvloed, waardoor het aantal banen in 2023 is afgenomen.
De industrie is conjunctuurgevoelig en afhankelijk van internationale ontwikkelingen, zoals de oorlog in Oekraïne. De oorlog verstoort internationale ketens van productie en transport en zorgt voor hoge energieprijzen en grondstoftekorten. Vooral bij energie-intensieve bedrijven wordt een daling van de productie verwacht door enerzijds hogere energie- en grondstofprijzen en anderzijds afnemende vraag. Verder zorgen voortschrijdende automatisering en digitalisering ervoor dat minder werknemers nodig zijn voor de productie.
In de financiële dienstverlening maakt automatisering veel handmatige werkzaamheden overbodig. Dit zorgt voor concentratie van werkzaamheden op de hoofdkantoren in de grote steden.
De bouw lijkt na jarenlange stijging van productie en werkgelegenheid te stagneren. De nieuwbouw van woningen en andere gebouwen valt terug en de investeringen en het onderhoud van de infrastructuur staan onder druk. Als gevolg van de aanhoudende hoge prijzen voor grondstoffen en materialen en een stijgende rente neemt de vraag naar nieuwbouw af. Ook de stikstofproblematiek en personeelstekorten remmen de bouw.
Het vorenstaande sluit aan bij de cijfers over het producentenvertrouwen en de productie op jaarbasis. Deze zien we in 2023 afnemen.

Regionale ontwikkelingen- Arbeidsmarktregio Zuid-Limburg
De werkgelegenheid ontwikkelde zich in de afgelopen jaren behoorlijk positief. Zo groeide het aantal werknemersbanen in de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg sinds 2020 met bijna 10.200. De economie bleek weerbaar en herstelde snel van de twee crises die elkaar in korte tijd opvolgden (corona en energiecrisis). Dit neemt niet weg dat de verwachtingen voor de komende jaren onder invloed van de aanhoudende hoge inflatie, arbeidsmarktkrapte, onzekerheden op de internationale markten en afkoeling van de woningmarkt minder positief zijn. Voor 2024 wordt verwacht dat de regionale werkgelegenheid met 1.200 banen zal krimpen.

Lokale ontwikkelingen - ISD BOL
Na een aantal jaren van dalende klantaantallen laat 2023 bij de uitvoering van de PW weer stijgende klantaantallen zien. Voor de gemeente Brunssum is het jaar 2023 afgesloten met een toename van de klantaantallen PW van 3,5% (van 626 naar 647).

De stijging van deze klantaantallen wordt veroorzaakt door met name twee factoren:
- De vestiging van nieuwe klanten vanuit het buitenland in de gemeente Brunssum is in 2023 toegenomen. In 2023 waren dat 34 nieuwe klanten ten opzichte van 20 nieuwe klanten in 2022;
- In de voorliggende jaren is het klantenbestand voor de gemeente Brunssum sterk afgenomen. Afgelopen jaren is via diverse projecten versterkt ingezet op het begeleiden van de klanten naar betaalde arbeid. Het volume aan klanten met een arbeidsfitheidsklasse van 80-100% is dan ook in de loop der jaren sterk afgenomen. Daarnaast zien we ook dat, door de krapte op de arbeidsmarkt, er weinig klanten meer instromen met de hoogste arbeidsfitheidsklasse 80-100% (bijv. doorvallers vanuit de WW). E.e.a. is dan ook zichtbaar geworden in de uitstroomcijfers naar betaalde arbeid over 2023. In 2023 zijn 55 klanten uitgestroomd naar betaalde arbeid ten opzichte van 81 klanten in 2022.

Onderstaand wordt de ontwikkeling van de cliëntenaantallen over de afgelopen jaren getoond. Hieruit blijkt dat, ondanks de stijging in 2023, het aantal cliënten in de afgelopen 6 jaar met 23% gedaald is.

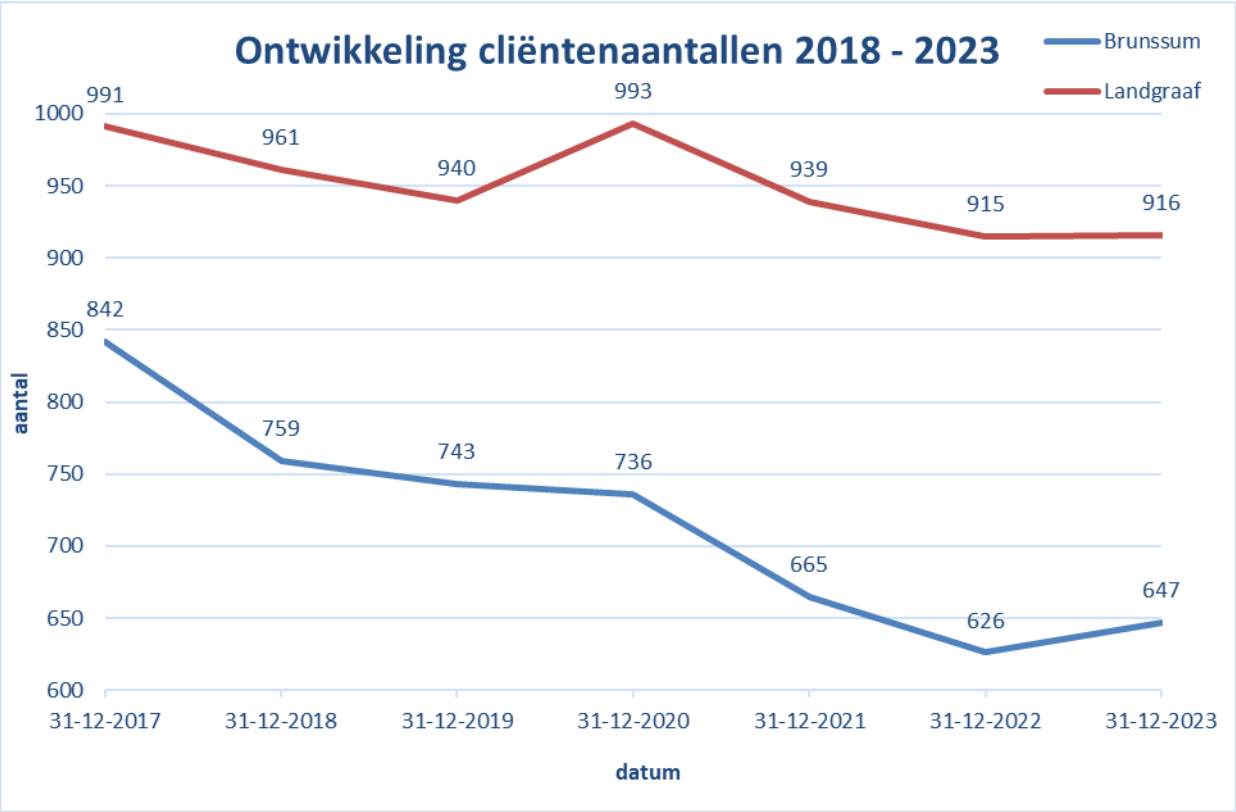

3.c.2. Programmabegroting 2025 e.v.

Omvang van het budget BUIG
Voor de omvang van het BUIG-budget (gebundelde uitkering Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004) geeft het ministerie aan de gemeenten geen meerjarenbeschikkingen af. Voor 2025 en de jaren daarna is de begroting daarom gebaseerd op het voorlopig vastgestelde BUIG budget 2024.

Klantaantallen
In het meerjarenbeleidsplan 2018-2022 van ISD BOL werd er van uit gegaan dat het cliëntenbestand in deze 5 jaar met 10% zou gaan afnemen, dus met zo'n 2% per jaar.
Deze doelstelling is voor de gemeente Brunssum al in het eerste jaar bereikt.

Na een aantal jaren van dalende cliëntenklantaantallen laat 2023 bij de uitvoering van de PW weer stijgende klantaantallen zien.
Voor de gemeente Brunssum wordt voor de ontwikkeling van de cliëntaantallen, gelet op het huidig cliëntenbestand en

de verwachtte instroom aan nieuwe cliënten, vanaf 2024 uitgegaan van een stabilisatie van de klantaantallen, de zogenaamde nullijn.

Indien nieuwe ontwikkelingen daartoe aanleiding geven, zullen de prognoses op de ontwikkeling van de cliëntaantallen via de normale Planning & Control-cyclus van ISD BOL aangepast worden.

Brunssum	Realisatie 2023	2024	2025	2026	2027	2028
PW	+3,5%	0%	0%	0%	0%	0%
Absoluut	647	647	647	647	647	647

Maatschappelijke participatie
De monitoring op de uitgaven voor het minimabeleid blijft ook voor 2025-2028 belangrijk. Bij deze regelingen is immers sprake van openeindregelingen.

Bedrijfsvoering
ISD BOL houdt haar uitgaven scherp in de gaten. Ook stelt men zich voortdurend de vraag of een uitgave noodzakelijk of nuttig is. Tevens zoekt men continu naar manieren om hun bedrijfsvoering efficiënter en daarmee goedkoper uit te kunnen voeren.
Het streven daarbij is om onder het niveau van de (bijgestelde) begrotingen te blijven om daarmee de financiële last voor de deelnemende gemeenten zo laag mogelijk te houden.

d. Opties en keuze
In feite zijn er 3 opties:

1. Bezwaar maken bij het AB van ISD BOL;
2. Geen bezwaar maken en een zienswijze afgeven;
3. Geen bezwaar maken en geen zienswijze afgeven.

Ondanks het feit dat met bijgaande begroting een tekort op het BUIG-budget wordt geaccepteerd, adviseren wij uw college de raad voor te stellen om geen bezwaar te maken omdat:
- in het huidige cliëntenbestand nog maar weinig uitstroompotentie aanwezig is;
- er door de verhoogde taakstelling voor het huisvesten van statushouders een hogere instroom verwacht wordt;
- deze extra instroom een grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft.

Derhalve wordt geconcludeerd dat het handhaven van de doelstelling om het cliëntenbestand met 2% te laten afnemen momenteel niet realiseerbaar is.

Het college wil echter alle mogelijke inspanningen verrichten om op termijn deze reductie alsnog te realiseren en verwacht deze extra inspanningen ook van alle andere betrokken partijen.

Zo gaat het college extra middelen beschikbaar stellen om een plan uit te werken om ervoor te zorgen dat de (inburgerings- en re-integratie) trajecten van inburgeraars bij Betere Buren verkort worden. Hiervoor zal Betere Buren middels bijgaande brief opgeroepen worden.
Het college streeft er naar dat met deze extra inspanningen op termijn de geambieerde reductie van het cliëntenbestand alsnog bereikt wordt.

Middels bijgaande zienswijze roept het college óók ISD BOL op om alles in het werk te stellen om uiteindelijk de nagestreefde reductie van het cliëntenbestand alsnog te realiseren.
Daarmee adviseren wij uw college om de raad voor te stellen te kiezen voor optie 2: geen bezwaar maken en een zienswijze afgeven.

Ambtelijk is aan ISD BOL kenbaar gemaakt dat het voor uw gemeenteraad niet mogelijk is om binnen 2 maanden na verzending van de stukken uw zienswijze te geven. Er is afgesproken dat ISD BOL uw zienswijze per omgaande na de raadsvergadering van 4 juni 2024 ontvangt, waarmee uw zienswijze alsnog wordt meegenomen bij de definitieve vaststelling van de jaarstukken en programmabegroting in het AB van 27 juni 2024.

Geld

Onderstaand worden de voorgelegde financiële stukken van ISD BOL vertaald naar de financiële positie van Gemeente Brunssum.

ISD BOL Jaarstukken 2023

Onderstaand worden de Jaarstukken 2023 van ISD BOL vertaald naar de gevolgen voor onze gemeentelijke financiële huishouding:

	ISD BOL Jaarstukken 2023	Eigen begroting	Saldo
Werkdeel ISD BOL	€ 454.768	€ 602.149	+ € 147.381
Kinderopvang	€ 54.741	€ 81.000	+ € 26.259
Ink.deel incl. BBZ, IOAW, IOAZ	€ 11.561.988	€ 11.545.072	- € 16.916
Bedrijfsvoering	€ 3.245.765	€ 3.435.357	+ € 189.592
MER/Rechtmatigheidstoetsing	€ 12.456	€ 21.284	+ € 8.828
Maatschappelijke participatie	€ 1.075.293	€ 1.106.000	+ € 30.707
Subtotaal	**€ 16.405.011**	**€ 16.790.862**	**+ € 385.851**

**Bovenstaande cijfers komen niet één op één overeen met de cijfers opgenomen in de gemeentelijke jaarrekening 2023, doordat er sprake is van een andere indeling/clustering van onderdelen.*

· *Werkdeel ISD BOL*

Van het Participatiebudget dat de gemeente Brunssum beschikbaar heeft was €571.589 geoormerkt voor de re-integratieactiviteiten van ISD BOL en gold tevens als budgetplafond. In 2023 was er sprake van onderuitputting.
Deze wordt voornamelijk veroorzaakt door minder uitgaven op 'Maatwerk' en 'Voorzieningen PW':
- 'Maatwerk' omdat Betere Buren steeds meer trajecten zélf ontwikkelt en er ook steeds meer trajecten gesubsidieerd worden;
- 'Voorzieningen PW' worden door werknemers en werkgevers zélf aangevraagd en de omvang is voor ons moeilijk in te schatten.

Daarnaast waren er in 2023 substantieel meer middelen beschikbaar voor re-integratie door overheveling van extra middelen uit 2022.

· *Kinderopvang*

Eerder werd bij de 2e berap 2023 van ISD BOL aangegeven dat de verwachting was dat het beroep op kinderopvangplekken met een Sociaal Medische Indicatie in 2023 zou toenemen. Uiteindelijk zijn deze uitgaven nauwelijks gestegen en liggen deze ongeveer gelijk aan hetgeen in de begroting van de gemeente is opgenomen.

· *Inkomensdeel incl. BBZ, IOAW, IOAZ*

De definitieve beschikking gebundelde uitkering BUIG over 2023 bedraagt uiteindelijk €11.851.579.

Nu het boekjaar 2023 is afgerond, verantwoord ISD BOL €11.561.988 totaal aan uitkeringslasten Participatiewet, BBZ, IOAW en IOAZ. Het rijksbudget is daarmee voldoende om de uitkeringslasten te kunnen dekken.

In onze begroting is uitgegaan van een bedrag ad €11.545.072 aan uitgaven, zodat in onze begroting een tekort van €16.916 wordt gerealiseerd.

· *Bedrijfsvoering*

De bedrijfsvoeringskosten zijn in 2023 uitgekomen op €3.245.765. Het budget in de gemeentelijke begroting bedraagt €3.435.357. Hierdoor ontstaat er een overschot ad. €189.592, voornamelijk veroorzaakt doordat het budget voor inhuur van uitzendkrachten nauwelijks is aangesproken en de salarisbaten hoger waren dan geraamd.

Daarnaast drukt de 'rechtmatigheidstoetsing' op de bedrijfsvoeringskosten. ISD BOL heeft ook in 2023 een extern bureau ingehuurd voor onderzoek naar voorliggende voorzieningen.

gemeente Brunssum

· *Maatschappelijke participatie*

De uitgaven voor maatschappelijke participatie zijn lager dan geraamd n.a.v. de (bijgestelde) begroting. In 2023 bedroegen de daadwerkelijke uitgaven €1.075.293 waar wij in de gemeentelijke begroting uitgingen van € 1.106.000.

· *Subtotaal Jaarstukken 2023*

Het subtotaal van de programmabegroting 2025 e.v. zal worden verwerkt in de Brunssumse 1e Berap 2024 en begroting 2025.

ISD BOL Programmabegroting 2025 e.v.

Onderstaand wordt de Programmabegroting 2025 e.v. van ISD BOL vertaald naar de gevolgen voor onze gemeentelijke financiële huishouding:

	ISD BOL Begroting 2025	Eigen begroting	Saldo
Werkdeel ISD BOL	€ 529.169	€ 534.904	+ € 5.735
Kinderopvang	€ 66.000	€ 63.000	- € 3.000
Inkomensdeel incl. BBZ, IOAW/Z	€ 12.646.757	€ 11.111.619	- € 1.535.138
Bedrijfsvoering	€ 3.573.596	€ 2 .887.849	- € 685.747
Klanttevredenheidsonderzoek	€ 21.231	€ 29.798	+ € 8.567
Maatschappelijke participatie	€ 1.127.000	€ 1.059.000	- € 68.000
Subtotaal	**€ 17.963.753**	**€ 15.686.170**	**- € 2.277.583**

· *Werkdeel ISD BOL*

Het ministerie geeft aan de gemeenten geen meerjaren-beschikkingen af over de ontwikkeling van het Participatiebudget en het re-integratiebudget als onderdeel daarvan. Voor 2025 en de jaren daarna is de ISD BOL begroting daarom gebaseerd op gegevens uit de circulaire van september 2017 + mutaties circulaires re-integratie Rijkbudget Participatie Wet. Voor Brunssum wordt rekening gehouden met een re-integratiebudget ad. €529.169. Hiervan is €304.491 geoormerkt voor de re-integratieactiviteiten van ISD BOL en geldt tevens als budgetplafond.

· *Kinderopvang*

ISD BOL prognosticeert de lasten kinderopvang 2025 ad. €66.000. Deze prognose zal worden meegenomen in de Brunssumse begroting 2025. In de Brunssumse primitieve begroting 2025 is vooralsnog een budget ad. €81.000 opgenomen.

· *Inkomensdeel incl. BBZ, IOAW, IOAZ*

Ook voor de omvang van het BUIG-budget (gebundelde uitkering Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004) geeft het ministerie aan de gemeenten geen meerjaren-beschikkingen af.
De bedragen vanaf 2025 worden gebaseerd op het voorlopig macrobudet 2024.
ISD BOL houdt in de programmabegroting 2025 e.v. voor 2025 rekening met een BUIG-budget ad. €12.195.366 voor Brunssum.

Voor 2025 gaat ISD BOL uit van €12.646.757 aan uitkeringslasten. Indien deze prognose uitkomt en het Rijk houdt vast aan haar voorlopige beschikking, wordt er in 2025 een tekort van €451.391 gerealiseerd.
Dit tekort wordt met name veroorzaakt doordat ISD BOL vanaf 2024 afwijkt van de doelstelling om het aantal bijstandscliënten met 2% te laten afnemen.
Gelet op het huidige cliëntenbestand en de verwachte instroom aan nieuwe cliënten, gaat ISD BOL vanaf 2024 uit van een stabilisatie van de klantenaantallen, de zogenaamde nullijn.

In hoeverre het macrobudget vanaf 2025 verder zal worden bijgesteld is thans nog niet in te schatten. Vanwege het gedeeltelijk historisch vastgestelde BUIG-budget, zal de stijging van het aantal cliënten in 2023 leiden tot een positieve bijstelling in 2025. Daarnaast zal de toegenomen instroom van inburgeraars wellicht een positieve invloed op het objectief deel van het BUIG-budget.

Vanaf 2017 is er geen separaat budget meer aanwezig in de gemeentelijke begroting om het eigen risico op de BUIG op te vangen.

· *Bedrijfsvoering*

De bedrijfsvoeringskosten ISD BOL 2025 zijn begroot op €3.573.596. Dit is fors hoger dan het bedrag in onze eigen begroting is opgenomen. De belangrijkste oorzaken van de verhoging zijn:

- naar aanleiding van de nieuwe CAO Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties stijgen de salarissen per 1 januari 2024met 4,75% en per 1 oktober 2024 met 1,25%;
- bij de raming voor 2025 is rekening gehouden met aanstaande wijzigingen in de waardering van een aantal functies door de HR 21 – herijking. De systematiek die ook bij de gemeente ingevoerd gaat worden;
- een toename van de salariskosten door het recht op verlofsparen.

Daarnaast wordt in 2025 een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd dat drukt op de bedrijfsvoeringskosten.

· *Maatschappelijke participatie*

De uitgaven voor maatschappelijke participatie worden voor 2025 geraamd op €1.127.000. In de gemeentelijke begroting staat vooralsnog een bedrag opgenomen van €1.120.000. Een tekort van €7.000.

· *Subtotaal Programmabegroting 2025 e.v. ISD BOL*

Het subtotaal van de programmabegroting 2025 e.v. zal worden verwerkt in de Brunssumse 1e Berap 2024 en begroting 2025.

Hierbij wordt voor 2024 en 2025 nog uitgegaan van het effect van het hanteren van de 0-lijn. Voor 2026 en verder streven wij ernaar dat middels de voorgestelde aanpak en extra investering, de geambieerde reductie alsnog gerealiseerd wordt. En stellen daarmee voor af te wijken van de ingediende begroting 2026-2027 van de GR ISD-BOL.

Voor de financiering van het plan van Betere Buren voor extra re-integratie projecten inburgeraars wordt een bedrag ad. €385.851 vanuit het rekeningresultaat 2023 onttrokken als bestemmingsreserve. Dit betreft het saldo 2023 Inkomensregelingen en Maatschappelijke Participatie uit de jaarverantwoording 2023 van de GR ISD BOL. Dit zal uiteindelijk voor instemming aan uw raad voorgelegd worden bij het vaststellen van de Jaarrekening 2023 van de gemeente Brunssum.

4. Bijlagen:

202394724: Programmabegroting 2025 ISD BOL
202394703: Jaarstukken 2023 ISD BOL
202396603: Zienswijze gemeenteraad

Het college van burgemeester en wethouders,

Burgemeester Secretaris

Raadsbesluit

Gemeentebladnr. : 2024/26
Afdeling : Maatschappelijke ontwikkeling
Registratiekenmerk : 202396541

De raad van de gemeente Brunssum gemeentebladnummer 2024/26;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 9 april 2024, afdeling Maatschappelijke ontwikkeling;

Besluit:
1. kennis te hebben genomen van de Jaarstukken 2023 en de Programmabegroting 2025 e.v. van ISD BOL;
2. ten aanzien van deze stukken geen bezwaar te maken en bijgaande zienswijze af te geven;
3.middels bijgaande brief aan Betere Buren te verzoeken een plan uit te werken voor het verkorten van de (inburgerings- en re-integratie) trajecten van inburgeraars.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 4 juni 2024

De Raad voornoemd,

Voorzitter Griffier